

at leve af, hvad Skolen indbringer. Naar der endvidere er foreslaaet, at der til enhver Højskole, der har haft mindst 12 Elever over 15 Aars Alderen til et Kursus, skal uddeles 150 Kr. forløbs, vil jeg sige, at naar dette Elefantal er blevet sat, er det, fordi vi have troet, at det er det Mindste, en Skole maa have, for at den virkelig kan siges at have nogen Betydning. Femten Aars Alderen er hovedsagelig kommet med, fordi det blev udtalt ved anden Behandling af den høitærede Minister, at der var Skoler, hvor der blandt det Elefantal, der var opgivet, fandtes en Del Skolebørn. Naar man har valgt at give Skolerne en vis Sum, er det for derved at hjælpe de mindre Skoler frem; thi endsskjønt det er min Overtydning, at det er de store Skoler, der have Hovedbetydningen og virke mest, tør jeg dog for mit Vedkommende ikke negte, at de smaa Skoler kunne have ikke saa liden Betydning, navnlig i lokal Henseende; der kan maasse være Mange, som, fordi de have nemt til at komme til en saadan Skole, ville komme paa den, medens de ellers ikke vilde komme paa en Højskole. Naar vi derfor have valgt at give en saadan lille Sum forløbs til enhver Højskole, saa vilde de smaa Skoler blive forholdsviis bedre stillede end de større. Resten skulde fordeles mellem de andre Skoler i Forhold til Elefantal og Undervisningens Varighed. Med Hensyn til Elefantallet maa jeg bede lagt Mærke til, at der staar „gjennemsnitligt“; thi det er en Kjenndsgjening, at der er enkelte Højskoler, der i nogle Maaneder kunne have dobbelt saa mange Elever som til andre Tider, og hvad Undervisningens Varighed angaar, er der ogsaa stor Forskjel, idet nogle Højskoler have Undervisning i 5 Maaneder af Aaret og ikke mere, og andre hele Aaret. Det er nu det Forslag, vi have tilladt os at stille, fordi vi mene, at der er noget Betryggende i, at den Sum, der bevilges, anvendes paa en nogenlunde forsaarlig Maade, og jeg skal tillade mig at anbefale Forslaget til Vedtagelse.

Dam: Det Vædringsforslag, jeg har tilladt mig at stille, findes under Nr. 38 til § 26. Det gaar ud paa at bevilge 9,000 Kr. til Anlæget af en Vaadehavn ved Listed. Dette Fiskeleie ligger paa Nystien af Bornholm og er overordentligt heldigt beliggende, idet nemlig den Bugt, hvor Havneanlægget tilsigtes, er beskyttet ved fremragende Klipper paa de tre Verdenshjørner

mod Veirets og Vindens Paavirkning. Der haves nu for Tiden 8 Dæksbaade til Læsefangst, og det er Hovedsagen i Fiskeriet. Men man tilsigter nu at udvide det betydeligt, og derfor vil det være nødvendigt at faae en nogenlunde god Havn, idet de Vaade, der nu findes, jevnligt eller i Reglen maa søge Tilflugt enten til Christiansø eller til Swanke. Man har opnaaet at faae en Plan og et Udkast for Bygningen af denne Havn, som har fundet Vandbygningsdirektørens Billigelse. Det gaar ud paa en Beløstning af 21,000 Kr., der skulle tilveiebringes saaledes, at de 11,000 Kr. skulle bringes tilveie ved Bidrag af Fiskere og andre Beboere i Omegnen, i hvilken Henseende et Bidrag paa 6,000 Kr. er sikret. Dernæst har man Haab om fra den Raben-Lemzaukse Fond at faae et Bidrag af 1,000 Kr.; Resten, 5,000 Kr., skulde da søges tilveiebragte ved Laan; man haaber at faae det hos Amts-kommunefonden eller i alt Fald ad privat Wei. Nu vil det jo ses, at allerede Anstæffelsen af de 8 Dæksbaade, der haves, har forvoldt Fiskerne et temmelig betydeligt Offer af Penge, og der er derfor ikke den Penge-magt til Stede paa dette Sted, at de selv ved deres egen Hjælp kunne bygge sig en Havn. For at give det ærede Thing en Forestilling om Betydningen af Fiskerierne paa Bornholm og deres Fremgang i de senere Aar, skal jeg tillade mig endnu at anføre et Par statistiske Kjenndsgjeringer. Værdiudbyttet af Læsefiskeriet — om Silde- og Korlfiskeriet haves her ikke Optegnelser — beløb sig i Vinteraaret 1856—57 — thi det er et Vinterfiskeri — til 120,000 Kr., i Vinteraaret 1875—76 var det steget til 320,000 Kr. i Værdi, og Udbyttet af Fiskeriet var 600,000 Pd. Læg; i 1876—77 var Værdien imidlertid kun 263,000 Kr. for et Udbytte af 300,000 Pd.; men det vil jo let skjønnes, at den Slags Forhold ere afhængige dels af Aarstiden og Fiskenes Godhed i og for sig, dels af Riserne. At Nedgangen ikke har været nogen Følge af mindre Driftighed hos Fiskerne, tør jeg nok indestaa for. For det Tilfælde, at det høie Thing maatte være stemt for denne Sag, og i Særdeleshed, hvis den høitagtede Minister ikke modsætter sig Forslaget, kunde jeg maasse have noget Haab om, at Sagen gik igjennem allerede i Aar, men saaledes som jeg har antydnet, vil det jo ogsaa være et rent nationaløkonomisk Tab for hvert Aar, der hengaar, inden man faar Havnen i Stand. Hermed skal jeg paa det Bedste anbefale Forslaget.